

Näyttötutkinnon perusteet

**YRITTÄJÄN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2007**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Dno **23/011/2007**

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

Päivämäärä **24.8.2007**

Voimassaoloaika
1.9.2007 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom

Kumoaa määräyksen nro **48/011/2001,**
16.10.2001

YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt yrittäjän erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.9.2007 lukien toistaiseksi.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Opetusneuvos

Anne Huhtala

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
	1 § Näyttötutkintojen järjestäminen	7
	2 § Näyttötutkinnon suorittaminen	7
	3 § Näyttötutkinnon perusteet	7
	4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
	5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
	6 § Todistukset	9
	7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Luku	
	YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
	1 § Tutkinnon osat	9
3	Luku	
	YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	11
	1 § Yrityksen johtaminen ja kehittäminen (kaikille yhteinen tutkinnon osa)	13
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	Ammattitaidon osoittaminen	13
	Arviointikeskustelu	16
	2 § Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen (valinnainen tutkinnon osa)	17
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	17
	Ammattitaidon osoittaminen	17
	Arviointikeskustelu	19
	3 § Osaamisen johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)	20
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	20
	Ammattitaidon osoittaminen	20
	Arviointikeskustelu	22
	4 § Talouden johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)	23
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	23
	Ammattitaidon osoittaminen	23
	Arviointikeskustelu	25

5 §	Tuotannon johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)	26
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	26
	Ammattitaidon osoittaminen	26
	Arviointikeskustelu	28
6 §	Kansainvälistymisen johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)	29
	Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	29
	Ammattitaidon osoittaminen	29
	Arviointikeskustelu	32

NÄYTTÖTUTKINNOT

1 § Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

2 § Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyyppillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisesti arvioinnin hyväksyy tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3 § Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osittain määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä

ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu.

Kirjallinen oikaisupyyntö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

6 § Todistukset

Näyttötutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen näyttötutkinnoista, näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta ja oppisopimuskoulutuksesta annettaviin todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistava koulutus tulee järjestää tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Yrittäjän erikoisammattitutkinnossa suoritetaan kaksi tutkinnon osaa, joista osa Yrityksen johtaminen on yhteinen kaikille tutkinnon suorittajille. Toisen osan tutkinnon suorittaja valitsee viidestä valinnaisesta tutkinnon osasta. Tutkinto on valmis, kun yhteinen osa ja valinnainen tutkinnon osa on suoritettu hyväksytysti.

Yrittäjän erikoisammattitutkinnon osat ovat seuraavat:

Kaikille yhteinen tutkinnon osa on

Yrityksen johtaminen ja kehittäminen.

Valinnaiset tutkinnon osat, joista tutkinnon suorittaja valitsee yhden, ovat

- a. Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen
- b. Osaamisen johtaminen ja kehittäminen
- c. Talouden johtaminen ja kehittäminen
- d. Tuotannon johtaminen ja kehittäminen
- e. Kansainvälistymisen johtaminen ja kehittäminen.

Tutkinnon rakenne on seuraava:

K kaikille tutkinnon suorittajille yhteinen osa				
YRITYKSEN JOHTAMINEN JA KEHITTÄMINEN (sivut 13–16) Ammattitaitovaatimukset: <ul style="list-style-type: none">• yrityksen strategiaproessin toteuttaminen• liiketoiminnan kehittämissuunnitelman laatiminen• oman yrityksen johtaminen				
Valinnaiset tutkinnon osat (valitaan yksi)				
Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen	Osaamisen johtaminen ja kehittäminen	Talouden johtaminen ja kehittäminen	Tuotannon johtaminen ja kehittäminen	Kansainvälistymisen johtaminen ja kehittäminen
(sivut 17–19) <ul style="list-style-type: none">• strategisten tavoitteiden asettaminen• toimintasuunnitelman laatiminen• kehittämisprojektin johtaminen	(sivut 20–22) <ul style="list-style-type: none">• strategisten tavoitteiden asettaminen• toimintasuunnitelman laatiminen• kehittämisprojektin johtaminen	(sivut 23–25) <ul style="list-style-type: none">• strategisten tavoitteiden asettaminen• toimintasuunnitelman laatiminen• kehittämisprojektin johtaminen	(sivut 26–28) <ul style="list-style-type: none">• strategisten tavoitteiden asettaminen• toimintasuunnitelman laatiminen• kehittämisprojektin johtaminen	(sivut 29–32) <ul style="list-style-type: none">• strategisten tavoitteiden asettaminen• toimintasuunnitelman laatiminen• kehittämisprojektin johtaminen

3 Luku

YRITTÄJÄN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Yrittäjän erikoisammattitutkinto on tarkoitettu pienten ja keski suurten yritysten omistajayrittäjille tai palkatuille johtajille, jotka johtavat kokonaisvaltaisesti ja itsenäisesti koko yritystä, sen yksikköä tai tytäryhtiötä. Tutkinnon suorittaja on johtanut ja kehittänyt yritystään tai yksikköään usean vuoden ajan. Hän vastaa yrityksen toiminnasta ja vaikuttaa omilla päätöksillään koko yrityksen kehittämiseen.

Yrittäjän erikoisammattitutkintoa suoritettaessa tavoitteena on oman yrityksen kehittäminen sekä tutkinnon suorittajan kehittyminen yritysjohtajana. Tutkinnon suorittaminen lähtee yrityksen strategioiden täsmentämisestä, jolloin keskipisteenä on yrityksen jatkuvuus ja kannattavuus. Tutkinnon ammattitaitovaatimukset edellyttävät yrityksen toiminnan kokonaisuuden hallintaa. Tutkinnon suorittaja arvioi yrityksen toimintaa sekä omia johtamistaitojaan. Tutkintoa suorittaessaan yrityksen johtaja toteuttaa omassa yrityksessään myös kehittämisprojektin, joka suuntautuu yhteen valinnaisista tutkinnon osista. Projektissa yrityksen johtaja arvioi kyseisen toiminnan merkityksen oman yrityksensä jatkuvuudelle ja kehittymiselle, suunnittelee tarvittavat toimenpiteet ja johtaa kehittämishankkeen yrityksessään omaan henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan määritellyllä tavalla.

Jokainen koulutuksen järjestäjä huolehtii yrittäjän erikoisammattitutkinnon ja siihen valmistavan koulutuksen henkilökohtaistamisesta tutkintoon hakeuduttaessa, tutkinnon suorittamisesta ja tarvittavaa ammattitaitoa hankittaessa yrittäjän erikoisammattitutkinnon perusteiden mukaisesti. Jos tutkinnon suorittaja ei osallistu valmistavaan koulutukseen, tutkinnon järjestäjä huolehtii henkilökohtaistamisesta. Henkilökohtaistaminen dokumentoidaan täsmällisesti henkilökohtaistamista koskevaan asiakirjaan, jota päivitetään tutkinnon suorittamisprosessin etenemisen myötä.

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän yrittäjän erikoisammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa aidossa toiminnassa, jolloin tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisen.

Yrittäjän erikoisammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Tutkinnon suorittaja osoittaa tutkintotilaisuuksissa kykynsä kokemusten arviointiin ja kokemuksista oppimiseen, toimintatapojen uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon. Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Yrittäjän erikoisammattitutkinnon tutkintotilaisuudet suunnitellaan ja toteutetaan johdonmukaisesti prosessina, joka alkaa yrityksen strategian määrittelyllä ja päättyy toisiinsa liittyvien vaiheiden kautta valinnaisen tutkinnon osan kehittämisprojektin tuottamien uusien toimintatapojen käytäntöön viemiseen.

Jokaisen tutkintotilaisuuden jälkeen arvioija/arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen suhteessa tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin, arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin. Tutkinnon suorittajan itsearviointi on olennainen osa tutkintosuoritusta. Lisäksi tutkinnon suorittaja ja arvioija/arvioijat käyvät erillisen palaute- ja ohjauskeskustelun, jossa tutkinnon suorittaja saa palautetta osoittamastaan osaamisesta.

Tutkinnon osan kaikkien tutkintotilaisuuksien jälkeen pidetään arviointikeskustelu, johon kolmikantaisesti osallistuvat tutkinnon suorittajan kanssa

- kokenut yrittäjä
- yrittäjien tai sidosryhmien edustaja esim. yrittäjäjärjestöistä tai pk-yritystoimintaa tukevista tai palvelevista organisaatioista sekä
- opetusalan edustaja.

Keskustelussa he arvioivat yhdessä tutkinnon suorittajan ammatillista osaamista tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittaja esittää itsearviointinsa omasta ammattitaidostaan ja sen osoittamisesta.

Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit

Jokainen tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista esitetään seuraavilla sivuilla vasemmanpuoleisessa sarakkeessa ensin **lihavoidulla tekstillä**, ja sen alla on ammattitaitovaatimuksesta johdettu arvioinnin kohde *vinokirjaimin*. Arvioinnin kohteen alle on kirjoitettu arvioinnin kriteerit, joiden perusteella arvioidaan tutkintosuorituksen hyväksyminen. Sivun oikeassa reunassa kuvataan, millä tavalla tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammattitaitonsa ja millä tavalla arvioijat hänen tutkintosuorituksensa arvioivat.

1 § Yrityksen johtaminen ja kehittäminen (k kaikille yhteinen tutkinnon osa)

<p>Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa ja kehittää yrityksensä strategiaprosessin toteuttamista.</p> <p>Oman yrityksen nykytilan ja kehityksen sekä toimialan ja toimintaympäristön kehityksen arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi ja tekee johtopäätöksiä yrityksen toiminnasta erilaisten tunnuslukujen perusteella • arvioi yrityksensä keskeisiä sidosryhmä- ja verkostosuhteita sekä niiden merkitystä yritykselle • hankkii asiantuntijoiden avulla tietoa yrityksen toimintaympäristöön vaikuttavista kehitysuunnista. <p>Vision laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hahmottelee yritykselleen toteutettavissa olevan vision 3–5 vuodeksi eteenpäin • tarkentaa vision asiakkuuksien, talouden, prosessien ja henkilöstön näkökulmasta ottaen huomioon toiminnan tuloksellisuuden, kestävän kehityksen ja voimassa olevan lainsäädännön • määrittelee vision perusteella realistiset päämäärät asiakkuuksille, taloudelle, prosesseille ja henkilöstölle yhdessä henkilöstönsä kanssa. 	<p>Ammattitaidon osoittaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla oman yrityksensä strategia-prosessin toteutuksen. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion.</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan yrityksensä visiolla, strategialla ja eri osastrategioilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	---

<p>Strategian laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii yritykselle päästrategian, jolla visio saavutetaan • laatii päästrategian perusteella eri toimintojen osastrategiat yhdessä henkilöstönsä kanssa • viestii yrityksen strategiat vuorovaikutteisesti henkilöstölle ja merkittävälle sidosryhmille. 	
<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii yrityksen liiketoiminnan kehittämissuunnitelman ja valitsee sen perusteella keskeisen kehittämisalueen.</p> <p>Yrityksen kehittämissuunnitelman laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee vision ja strategian perusteella liiketoiminnan keskeiset kehittämiskohteet hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita • asettaa kehittämiskohteet perustellusti tärkeysjärjestykseen • laatii yritykselle kehittämissuunnitelman eli määrittelee konkreettiset kehittämistoimenpiteet ja niille tavoitteet sekä aikatauluttaa toimenpiteet 3–5 vuodelle • valitsee kehittämissuunnitelmasta yhden perustellusti keskeisen kehittämisalueen, joka soveltuu valinnaiseksi tutkinnon osaksi. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa laatiessaan oman yrityksensä liiketoiminnan kehittämissuunnitelman käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat toiminnasta kirjallisen arvion.</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan yrityksensä kehittämissuunnitelmalla ja kehittämisalueen valinnan perustelulla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa omaa yritystään.</p> <p>Toiminnan organisointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee yrityksen vision ja strategioiden kannalta tärkeät toiminnot • hoitaa yrityksen hallintoprosessin lainsäädännön ja yrityksen edun mukaisesti 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla yrityksen päivittäistä toimintaa. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan yrityksensä toimintamalleilla ja</p>

<ul style="list-style-type: none"> • laatii yritykselleen toiminnan luonteen kannalta tarkoituksenmukaisen organisaation • asettaa yrityksessä oikeat henkilöt oikeaan tehtävään. <p>Yrityksen toiminnan johtaminen Tutkimnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • valitsee vaihtoehtoisista malleista ja välineistä sopivimmat yrityksen toiminnan suunnitteluun, seurantaan ja johtamiseen • soveltaa valitsemaansa mallia oman yrityksen johtamisessa • laatii yhdessä henkilöstön kanssa toimintasuunnitelmat, joilla päästään tavoitteisiin • huolehtii sisäisen viestinnän toimivuudesta • seuraa eri menetelmin strategioiden ja toimintasuunnitelmien toteutumista yrityksensä toiminnassa • kartoittaa yrityksensä riskit ja varautuu niihin • vaatii voimassa olevan lainsäädännön noudattamista kaikissa yrityksen toiminnoissa • hyödyntää yrityksen mahdollisia hallintoelimä, mm. yrityksen hallitusta • varautuu suunnitelmallisesti yrittäjätöiminnan muutoksiin, jotka voivat koskea esim. toiminnan laajenemista tai supistumista, henkilöstömuutoksia tai omistajuuden vaihtumista. <p>Yrityksen talouden johtaminen Tutkimnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • yhdistää talouden suunnittelun ja ohjauksen osaksi yrityksen liike-toiminnan johtamista • asettaa yritykselleen taloudelliset tavoitteet hyödyntäen taloudellisia raportteja ja tunnuslukuja 	<p>-suunnitelmilla sekä mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkimustuloksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkimon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • johtaa yrityksensä talouden suunnittelu- ja ohjausprosessia • tekee investointi- ja rahoituspäätöksiä perustelujen suunnitelmiin pohjalta. <p>Johdajuuden hallinta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohdii ja keskustelee yrityksensä arvoista ja kulttuurista • rakentaa yrityksensä kannustavan ja innostuneen ilmapiiriin toimimalla itse esimerkkinä • viestii konkreettisesti henkilöstölle yrityksen tavoitteet • tekee päätöksiä harkitusti ja oikea-aikaisesti • luo edellytykset henkilöstön toiminnalle • antaa ja vastaanottaa palautetta rakentavasti • tuottaa yritystoimintaa kehittäviä uusia ratkaisuja • huolehtii omasta ajankäytöstään ja jaksamisestaan • arvioi itse kriittisesti omaa toimintaansa yrityksen johtajana ja kehittää sitä.
--	--

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattitaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

2 § Asiakkuuksien johtaminen ja kehittäminen (valinnainen tutkinnon osa)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittaminen
<p>Tutkinnon osan suorittaja asettaa strategiset tavoitteet yrityksensä asiakkuuksille ottaen huomioon toimialansa markkinoiden ja asiakastarpeiden kehityssuunnat.</p> <p>Asiakkuuksien, markkinoiden ja kilpailutilanteen arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkastelee asiakkaiden tarpeita ja asiakkuuksien asettamia vaatimuksia oman yrityksen tuotteiden, palvelujen ja yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta • arvioi yrityksensä keskeisiä sidosryhmä- ja verkostosuhteita sekä niiden merkitystä yritykselle asiakkuuksien johtamisen näkökulmasta • johtaa asiakas-, markkina-, tuote- ja kilpailija-analyyysien tekemisen asiakkuuksien suunnittelun ja kehittämisen tueksi. <p>Strategisten tavoitteiden asettaminen asiakkuuksille</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittää yhdessä yrityksensä henkilöstön kanssa oman yrityksen kilpailuedut ja menestystekijät markkinoilla ja suhteessa kilpailijoihin • määrittelee yritykselle laaditun strategian asettamat vaatimukset asiakkuuksien kehittämiseksi 3–5 vuoden aikajänneellä hyödyntäen tehdyistä analyyseista saatua tietoa ja asettaa niiden pohjalta strategiset tavoitteet • johtaa yhdessä henkilöstönsä kanssa strategista tavoitteista seuraavan vuoden tavoitteet asiakkuuksien kehittämiseksi. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä asiakkuusstrategian toteuttamista. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion.</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan asiakkuuksiin, markkinoihin sekä kilpailutilanteeseen liittyvillä strategisilla analyyseillaan ja toiminta-suunnitelmillaan. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>

<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii toimintasuunnitelman asiakkuuksien kehittämiseksi.</p> <p>Asiakkuuksien kehittämissuunnitelman laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii yhdessä henkilöstön kanssa tärkeimpiä sidosryhmiä ja asian- tuntujoita hyödyntäen 3–5 vuoden aikataulutetun suunnitelman, jolla saavutetaan asiakkuuksien kehittämiseksi asetetut tavoitteet. <p>Kehittämissuunnitelman toteutuksen johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa asiakkuuksien kehittämissuunnitelman toteuttamista • johtaa asiakkuuksien hoitosuunnitelmien laatimista ja toimenpiteiden toteutusta • hyödyntää asiakkuuksien johtamisessa ja seurannassa laskenta- ja asiakashallintajärjestelmiä • johtaa asiakkuusstrategiaan perustuvaa uusasiakashankintaa. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan asiakkuuksien kehittämistä. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan tutkintoprosessin aikana laaditulla asiakkuuksien kehittämissuunnitelmalla ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa kehittämiprojektin.</p> <p>Kehittämiprojektin valmistelu</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajaa valitusta kehittämisalueesta kehittämisprojektiiksi sopivan osan • asettaa kehittämisprojektille tavoitteet • hankkii tarkentavia lisätietoja projektisuunnitelmaan • valitsee projektin kannalta keskeiset yhteistyöverkostot • laatii toteuttamiskelpoisen projektisuunnitelman aikatauluineen, resurssineen ja kustannusarvioineen • keskustelee henkilöstön kanssa projektin toteuttamisesta ja sen tuottamista hyödyistä. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla omassa yrityksessään kehittämis- projektin. Osaaminen osoitetaan projektin käytännön johtamistoiminnassa, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan projektin toteutukseen liittyvillä dokumenteilla, kuten projekti- suunnitelmalla ja erilaisilla raporteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p>

<p>Projektin johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisoii ja käynnistää kehittämisprojektin oman henkilöstön ja muiden voimavarojen avulla • johtaa projektin etenemistä • viestii omalle henkilöstölle projektin etenemisestä ja sen vaikutuksista yrityksen toimintaan • arvioi kriittisesti kehittämisprojektin toteutumista ja tulosten hyödyntämismahdollisuuksia sekä määrittelee jatkokehittämisen tarpeita • varmistaa uusien toimintatapojen siirtymisen käytäntöön. 	<p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	--

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

3 § Osaamisen johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)

<p>Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja asettaa strategiset tavoitteet yrityksensä henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ottaen huomioon osaamisen nykytilan.</p> <p>Osaamisen nykytilan arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• käynnistää osaamiskartoituksen käyttäen tarvittaessa asiantuntijoita ja hyödyntäen erilaisia arviointimenetelmiä• käyttää tavoitteellisia keskusteluja oman henkilöstön kanssa kartoitusten apuna• teetää yhteenvedon henkilöstön osaamisista yrityksen eri toimintojen mukaisesti. <p>Strategisten tavoitteiden asettaminen osaamisen kehittämiseksi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• ottaa huomioon henkilöstön osaamisen ja työkyvyn merkityksen yritykselle• määrittelee strategian asettamat toimintokohtaiset vaatimukset henkilöstön määrälle ja osaamiselle 3–5 vuoden aikajänteellä ja asettaa niiden pohjalta strategiset tavoitteet• vertaa henkilöstön nykyistä osaamista tavoitteiden mukaisiin osaamistarpeisiin• johtaa yhdessä henkilöstönsä kanssa strategisista tavoitteista seuraavan vuoden tavoitteet henkilöstön osaamisen ja työkyvyn kehittämiseksi.	<p>Ammattitaidon osoittaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan henkilöstöstrategian toteuttamista.</p> <p>Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näyröstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan osaamiskartoituksen tuloksilla ja mahdollisilla muilla laatimillaan dokumenteilla.</p> <p>Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
---	---

<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii toimintasuunnitelman henkilöstön osaamisen kehittämiseksi.</p> <p>Henkilöstön kehittämissuunnitelman laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii yhdessä henkilöstön kanssa tarvittaessa asiantuntijoita hyödyntäen 3–5 vuoden aikataulutetun suunnitelman, jolla saavutetaan osaamiselle ja työkyvylle asetetut tavoitteet • jakaa kokonaissuunnitelman toiminnoittain ja henkilöstöryhmittäin konkreettiseksi henkilöstön kehittämissuunnitelmaksi • budjetoit kehittämissuunnitelman toteuttamiseen tarvittavan ajan ja kustannukset. <p>Kehittämissuunnitelman toteutuksen johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa kehittämissuunnitelman toteuttamista • käy säännöllisiä ja tavoitteellisia keskusteluja oman henkilöstön kanssa (esim. kehityskeskusteluja) suunnitelman toteutuksen apuvälineenä. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan henkilöstön kehittämistä. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkimusosuutensa henkilöstön kehittämissuunnitelmalla ja mahdollisilla muilla laatimillaan dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkimusosuutensa.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa kehittämissuunnitelman toteutuksen johtamista.</p> <p>Kehittämissuunnitelman toteutuksen johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa kehittämissuunnitelman toteuttamista • käy säännöllisiä ja tavoitteellisia keskusteluja oman henkilöstön kanssa (esim. kehityskeskusteluja) suunnitelman toteutuksen apuvälineenä. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla omassa yrityksessään kehittämishankkeen toteuttamista. Osaaminen osoitetaan projektin käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkimusosuutensa projektin toteutukseen liittyvillä dokumenteilla, kuten projektisuunnitelmalla ja erilaisilla raporteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkimusosuutensa.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • keskustelee henkilöstön kanssa projektin toteuttamisesta ja sen tuottamista hyödyistä. <p>Projektin johtaminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisoii ja käynnistää kehittämisprojektin oman henkilöstön ja muiden voimavarojen avulla • johtaa projektin etenemistä • viestii omalle henkilöstölle projektin etenemisestä ja sen vaikutuksista yrityksen toimintaan • arvioi kriittisesti kehittämisprojektin toteutumista ja tulosten hyödyntämismahdollisuuksia sekä määrittelee jatkokehittämisen tarpeita • varmistaa uusien toimintatapojen siirtymisen käytäntöön. 	<p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	--

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

4 § Talouden johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)

Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit	Ammattitaidon osoittaminen
<p>Tutkinnon osan suorittaja asettaa talouden nykytilan perusteella strategiset tavoitteet yrityksensä talouden kehittämiselle.</p> <p>Yrityksen talouden nykytilan arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• johtaa oman yrityksensä talousprosessia• arvioi yrityksensä taloushallinnon nykytilaa• tulkitsee yrityksen taloudellisesta tilasta ja toiminnasta saamaansa tietoa ja vertaa sitä toimialan kehittymiseen ja oman yrityksen strategisiin tavoitteisiin. <p>Strategisten tavoitteiden asettaminen talouden kehittämiselle</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">• hahmottaa oman yrityksensä menestymisen kannalta keskeiset taloudelliset toimintaedellytykset• määrittelee yritykselle laaditun strategian asettamat vaatimukset talouden kehittämiselle 3–5 vuoden aikajänteellä ja asettaa niiden pohjalta strategiset tavoitteet• hyödyntää yrityksen talouden tilasta kertynyttä tietoa• asettaa taloudelliset tavoitteet seuraavalle vuodelle.	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä taloutta. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan laatimillaan talouden nykytilan analyysillä ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>

<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii toimintasuunnitelman talouden kehittämiseksi.</p> <p>Talouden kehittämissuunnitelman laatiminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii nykytilan analyysin pohjalta 3–5 vuodelle aikataulutetun talouden kehittämissuunnitelman asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi • jakaa kokonaisuunnitelman toiminnoittain konkreettiseksi toimintaohjelmaksi. <p>Kehittämissuunnitelman toteutuksen johtaminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa talouden kehittämisohjelman toteutusta • hyödyntää raportteja ja tunnuslukuja kehittämissuunnitelman toteutuksen johtamisessa. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä talouden kehittämistä. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan laatimallaan talouden kehittämissuunnitelmalla ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa kehittämisprojektin.</p> <p>Kehittämisprojektin valmistelu Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajaa valitusta kehittämisalueesta kehittämisprojektiksi sopivan osan • asettaa kehittämisprojektille tavoitteet • hankkii tarkentavia lisätietoja projektisuunnitelmaan • valitsee projektin kannalta keskeiset yhteistyöverkostot • laatii toteuttamiskelpoisen projektisuunnitelman aikatauluineen, resurssineen ja kustannusarvioineen • keskustelee henkilöstön kanssa projektin toteuttamisesta ja sen tuottamista hyödyistä. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla omassa yrityksessään kehittämishankkeen. Osaaminen osoitetaan projektin käytännön johtamistoiminnassa, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan projektin toteutukseen liittyvillä dokumenteilla, kuten projektisuunnitelmalla ja erilaisilla raporteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointaineistoon.</p>

<p>Projektin johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisoii ja käynnistää kehittämisprojektin oman henkilöstön ja muiden voimavarojen avulla • johtaa projektin etenemistä • viestii omalle henkilöstölle projektin etenemisestä ja sen vaikutuksista yrityksen toimintaan • arvioi kriittisesti kehittämisprojektin toteutumista ja tulosten hyödyntämismahdollisuuksia sekä määrittelee jatkokehittämisen tarpeita • varmistaa uusien toimintatapojen siirtymisen käytäntöön. 	
--	--

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

5 § Tuotannon johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)

<p>Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja asettaa strategiset tavoitteet yrityksensä tuotantoprosessin (tuotteet ja/tai palvelut) kehittämiselle nykytilan arvion perusteella.</p> <p>Tuotantoprosessin nykytilan arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa yrityksen tuotantoprosessia • selvittää yrityksen tuotantoprosessin nykyisen suoritustehokkuuden • arvioi tuotantoprosessin kriittiset vaiheet yrityksen toiminnan kannalta. <p>Strategisten tavoitteiden asettaminen tuotantoprosessille</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee yrityksen tuotantoprosessin vaikutuksen yrityksen kilpailu- asemaan sekä merkityksen yrityksen muille toiminnolle • määrittelee yritykselle laaditun strategian vaatimukset tuotantoprosessin kehittämiselle 3–5 vuoden aikajänteellä hyödyntäen tarvittaessa asian- tuntijoita sekä asettaa niiden pohjalta strategiset tavoitteet • johtaa yhdessä henkilöstönsä kanssa strategisista tavoitteista seuraavan vuoden tavoitteet tuotantoprosessin kehittämiselle. 	<p>Ammattitaidon osoittaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan tuotantoprosessia. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan laatimillaan tuotantoprosessin nykytilan analyyseilla ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkinto- suorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	--

<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii toimintasuunnitelman yrityksensä tuotantoprosessin kehittämiseksi.</p> <p>Tuotantoprosessin kehittämisuunnitelman laatiminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii nykytilan analyysin perusteella kokonaissuunnitelman tuotantoprosessin kehittämiseksi. 3–5 vuoden aikajännteellä hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita • jakaa kokonaissuunnitelman konkreettiseksi kehittämissuunnitelma • budjetoit kehittämiseen tarvittavan ajan ja kustannukset sekä arvioi kehittämissuunnitelman vaikutukset tuotannolle. <p>Kehittämissuunnitelman toteutuksen johtaminen Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa kehittämisuunnitelman toteuttamista • hyödyntää raportteja ja tunnuslukuja kehittämisuunnitelman johtamisessa. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä tuotannon kehittämistä. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkimusurituksiaan laatimallaan tuotantoprosessin kehittämisuunnitelma ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkimusurituksista.</p> <p>Arviot, arvioituid dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
<p>Tutkinnon osan suorittaja johtaa kehittämissuunnitelman.</p> <p>Kehittämissuunnitelman valmistelu Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajaa valitusta kehittämissuunnitelman kehittämissuunnitelman osan • asettaa kehittämissuunnitelman tavoitteet • hankkii tarvittavia lisätietoja projektisuunnitelmaan • valitsee projektin kannalta keskeiset yhteistyöverkostot • laatii toteuttamiskelpoisen projektisuunnitelman aikatauluineen, resurssineen ja kustannusarvioineen • keskustelee henkilöstön kanssa projektin toteuttamisesta ja sen tuottamista hyödyistä. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla omassa yrityksessään kehittämissuunnitelman. Osaaminen osoitetaan projektin käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkimusurituksiaan laatimallaan projektin toteutukseen liittyvillä dokumenteilla, kuten projektisuunnitelma ja erilaisilla raporteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkimusurituksista.</p>

<p>Projektin johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • organisoii ja käynnistää kehittämisprojektin oman henkilöstön ja muiden voimavarojen avulla • johtaa projektin etenemistä • viestii omalle henkilöstölle projektin etenemisestä ja sen vaikutuksista yrityksen toimintaan • arvioi kriittisesti kehittämisprojektin toteutumista ja tulosten hyödyntämismahdollisuuksia sekä määrittelee jatkokehittämisen tarpeita • varmistaa uusien toimintatapojen siirtymisen käytäntöön. 	<p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	--

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päättreksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.

6 § Kansainvälistymisen johtaminen (valinnainen tutkinnon osa)

<p>Tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja asettaa strategiset tavoitteet yrityksensä kansainvälistymiselle ottaen huomioon kansainvälistymisen mahdollisuudet.</p> <p>Oman yrityksen kansainvälistymismahdollisuuksien selvittäminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioi kansainvälisten muutosten vaikutusta oman yrityksen toimintaan ja markkinoihin • selvittää yritykselle laadittuun strategiaan perustuen mahdolliset kansainväliset toimintavaihtoehdot (esim. vienti, tuonti, alihankinta, verkostot, kansainväliset tapahtumat) hyödyntäen tarvittaessa asiantuntijoita ja ottaen huomioon toiminnan rahoituksen mahdollisuudet • arvioi ja valitsee yritykselle mahdollisia kansainvälistymisen toimintavaihtoehtoja ottaen huomioon mm. tuotteet, palvelut, osaamisen ja toimintaprosessit. <p>Kansainvälistymiseen liittyvä tiedonhaku</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • etsii erilaisiin kansainvälistymisen toimintavaihtoehtoihin tarvittavia tietolähteitä ja kumppaneita • hankkii eri asiantuntijoiden avustuksella kansainvälistymisen kannalta olennaisia tietoja • teetää toiminnan suunnittelun pohjaksi analyyseja mm. mahdollisista yhteistyökumppaneista, tapahtumista, markkinoista, tuotteista ja kilpailutilanteesta. 	<p>Ammattitaidon osoittaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä kansainvälistymistä.</p> <p>Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistilanteissa, joita arvioijat seuraavat ja arvioivat. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan laatimillaan kansainvälistymiseen liittyvillä selvityksillä ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkinto-suorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>
--	---

<p>Strategisten tavoitteiden asettaminen yrityksen kansainvälistymiselle</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrittelee kansainvälistymisen vaikutuksen yrityksen strategisten tavoitteiden saavuttamisessa • määrittelee yritykselle laaditun strategian asettamat vaatimukset kansainvälistymiselle 3–5 vuoden aikajänteellä ja asettaa niiden pohjalta strategiset tavoitteet • johtaa henkilöströnsä kanssa strategisista tavoitteista seuraavan vuoden tavoitteet kansainvälistymisen kehittämislle. 	
<p>Tutkinnon osan suorittaja laatii toimintasuunnitelman yrityksensä kansainvälistymisen kehittämiseksi.</p> <p>Kansainvälistymissuunnitelman laatiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatii tehtyjen selvitysten pohjalta tarvittaessa asiantuntijoita hyödyntäen 3–5 vuoden aikataulutetun suunnitelman kansainvälisen toiminnan käynnistämiseksi tai kehittämiseksi • laatii kokonaisuunnitelman pohjalta konkreettisen kansainvälistymisen kehittämisohjelman • budjetoii ohjelman edellyttämät resurssit. <p>Kansainvälistymissuunnitelman toteutuksen johtaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • johtaa kansainvälistymissuunnitelman toteuttamista • hyödyntää omaa henkilöstöä ja asiantuntijoita toteutuksen eri vaiheissa. 	<p>Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtaessaan yrityksensä kansainvälistymisen kehittämistä. Osaaminen osoitetaan käytännön johtamistyössä, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat.</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan laatimallaan kansainvälistymissuunnitelmalla ja mahdollisilla muilla dokumenteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.</p> <p>Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.</p>

Tutkinnon osan suorittaja johtaa kehittämiprojektin.

Kehittämiprojektin valmistelu

- Tutkinnon osan suorittaja
- rajaa valitusta kehittämisalueesta kehittämiprojektiksi sopivan osan
 - asettaa kehittämiprojektin tavoitteet
 - hankkii tarkentavia lisätietoja projektisuunnitelmaan
 - valitsee projektin kannalta keskeiset yhteistyöverkostot
 - laatii toteuttamiskelpoisen projektisuunnitelman aikatauluineen, resurssineen ja kustannusarvioineen
 - keskustelelee henkilöstön kanssa projektin toteuttamisesta ja sen tuottamista hyödyistä.

Projektin johtaminen

- Tutkinnon osan suorittaja
- organisoii ja käynnistää kehittämiprojektin oman henkilöstön ja muiden voimavarojen avulla
 - johtaa projektin etenemistä
 - viestii omalle henkilöstölle projektin etenemisestä ja sen vaikutuksista yrityksen toimintaan
 - arvioi kriittisesti kehittämiprojektin toteutumista ja tulosten hyödyntämismahdollisuuksia sekä määrittelee jatkokehittämisen tarpeita
 - varmistaa uusien toimintatapojen siirtymisen käytäntöön.

Tutkinnon osan suorittaja osoittaa ammatillisen osaamisensa johtamalla omassa yrityksessään kehittämiprojektin. Osaaminen osoitetaan projektin käytännön johtamistoiminnassa, jota arvioijat seuraavat ja arvioivat sekä antavat näytöstä kirjallisen arvion. Tutkinnon osan suorittaja täydentää tutkintosuorituksiaan projektin toteutukseen liittyvillä dokumenteilla, kuten projektisuunnitelmalla ja erilaisilla raporteilla. Arvioituina ne muodostavat osan tutkintosuorituksista.

Arviot, arvioidut dokumentit ja tutkinnon osan suorittajan itsearvio liitetään arviointiaineistoon.

Arviointikeskustelu

Kun tutkinnon osan suorittaja on osoittanut ammattaitonsa tutkintotilaisuuksissa, pidetään arviointikeskustelu, johon osallistuvat tutkinnon osan suorittaja ja arvioijaryhmä.

Tutkinnon osan suorittaja esittää keskustelussa saamansa arviot, omat itsearvionsa ja tutkintosuorituksiin liittyvät arvioidut dokumentit. Tutkinnon osan suorittaja ja arvioijat keskustelevat yhdessä suorittajan ammattitaidosta annettujen arvioiden ja dokumenttien perusteella.

Arviointikeskustelun päätteeksi arvioijaryhmä pitää kokouksen, jossa se päättää, esitetäänkö tutkintotoimikunnalle tutkinnon osan hyväksymistä tai hylkäämistä sekä antaa siitä kirjallisen lausunnon.